

SZIGORÚAN ELLENŐRZÖTT EVANGÉLIUM

MOLNÁR JÁNOS
Felsőőr/Oberwart 2014

1

Molnár János TD, PhD egyháztörténész
egyetemi docens a Debreceni Hittudományi Akadémián
1989-ben Magyarországra áttelepült.

2

BEVEZETÉS

- A KUTATÁS POLITIKAI FELTÉTELE
- --- TISMANEANU-jelentés 2006
- --- BASESCU román államelnök elítéli a kommunizmust mint emberellenes rendszert
- --- 2007-től lehetővé válik – többször módosított feltételek mellett – a saját dossziék megismerése, a történeti kutatás, a közszereplők átvilágítása
- TÖKÉS LÁSZLÓ KIRÁLYHÁGOMELLÉKIPÜSPÖK KEZDEMÉNYEZI AZ EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK ÁTVILÁGÍTÁSÁT

3

TÉMÁK

- AKORSZAK FORRÁSAI az egyházi, politikai, gazdasági, kulturális, ellenőrző intézmények dokumentumképzésének összehasonlítása
- A KUTATÁS CÉLJA Az egyházak – különösen a református egyház – és a kommunista állam viszonyának feltárása a román politikai rendőrség dokumentumai alapján
- --- Kollaboráció
- --- Ellenállás
- KÖVETKEZTETÉSEK

4

A KORSZAK FORRÁSAI

- ACNSAS kutatható anyagának alakulása
- Az elérhető dokumentumtípusok
- KOLLABORÁNSOK esetében
- - Személyi dosszié (Nógrádi Béla I(93-97 lap)
- ---- személyi kartoték (életrajzi adatok, beszerzés iratai)
- ---- az informátor tevékenységének dokumentumai (elemzések, jutalmak)
- ---- munkamappa az informátor feljegyzéseivel (írott, szóbeli)
- ELLENÁLLÓK esetében
- Az ellenőrzés fokozatai
- --- Általános információs felügyelet
- --- Információs nyomozati dosszié
- --- Büntetőügyi nyomozati dosszié
- Az ellenőrzés módszerei
- --- informátorokon keresztül
- --- technikai eszközökkel (lehallgatás, video-felvétel)
- --- személyi követés
- --- levélfogás

5

EGYHÁZ ÁLLAM VISZONY I.

- 1948-1962 jellemzői az ellenség felfedezése és megbüntetése
- --- püspök nem ügynök (Vásárhelyi János, Arday Aladár), tudják, hogy nem rokonszenvez a rendszerrel, de igyekeznek az együttműködés látszatát keltetni
- --- az ügynökök egy részét zsarolással szervezik be, főleg a múltban tanúsított magatartás következményeivel fenyegetve (László Dezső, Mikó Imre, Izsák Vilmos, Juhasz István)
- --- a másik rész opportunizusból vállalkozik a besúgásra (Szócs Endre, Kozma Tibor, Rapp Károly)

6

EGYHÁZ ÁLLAM VISZONY II.

- **1962-1989 jellemzői**
az ellenséges tevékenység megelőzése
- --- a püspökök ügynökök (Búthi Sándor –KUTASI-MEDESAN; Nagy Gyula – KÖRÖSI-CSOMA; Papp László – NAGY JÓZSEF-PAUN) nemcsak együttműködnek, hanem ötleteket adnak elnyomóiknak
- --- a legfontosabb ügynökök a karrierépítés részének tekintik az ügynöki tevékenységet, gyakran igen intim kapcsolatban állnak tartótisztjeikkel, otthonukban találkoznak, itatják-etetik, barátkoznak, ajándékoznak.

7

EGYHÁZ ÁLLAM VISZONY III.

- **Példák tisztség szerint**
- - esperesek (Nógrádi Béla-FÖLDVÁRI GÉZA-GÁSPÁR; Peuker Leo – FEKETE IULIU-F.I.-15; Eszenyei Béla-BADEA, Csutak Csaba-BALOG MÁRTON-PÉTER ANDRÁS)
 - teológiai tanárok:Dávid Gyula- SZABÓ JÓZSEF; Péntek Árpád-KOVÁCS GHEORGHE-NAGY GÉZA-KISS ISTVÁN; Gálfy Zoltán – BIBLIOTECARUL; Kovács Lajos – ADALBERT-SCRIPTOLOGUL
- - SOK ESETBEN A MOTIVÁCIÓ NEM VILÁGOS : Bányai Ferenc-STRUGARU-FARKAS –PETRESCU; Székely Károly – TISZA-IANCU; Kovács Imre – AVRAM; Szablyár Kornél-LANCKOR-SANDU

8

EGYHÁZ ÁLLAM VISZONY IV.

- **AZ ELLENÁLLÁS JELLEMZŐI**
- - Politikai jellegű (Dobai István, Sass Kálmán)
- - vallási jellegű (bethánisták, pietisták), Horváth László – Kuyper Abraham példája
- - Nemzeti/egyházi jellegű (1956-os elitáltak egy része, Dobri János, Fülöp Dénes, Varga László; Tókécs László-Tókécs István

9

KONKLÚZIÓ 1

- 1. Sikerült-e a kommunizmus egyházakkal kapcsolatos terve avagy volt-e értelme az ellenállásnak?

A kollaboráns egyháziak mindig azzal érveltek, hogy az egyház fennmaradása csak kollaboráció árán biztosítható. Ezzel szemben a szabadságot a társadalom és egyház számára az ellenzékiiséget vállaló egyháziak hozták meg Romániában, Lengyelországban, NDK-ban. Sajnos, Magyarország ebben a tekintetben kivétel.

10

KONKLÚZIÓ 2

- 2. Miért kell foglalkozni a kollaboráció kérdésével?
- --- Számos érv hangzik el, miszerint a múlt feltárása az amúgy is hitelét veszített egyházat még inkább befeketíti. Másik érv, Romániában, hogy a román egyházak nem foglalkoznak a múltjukkal, ezért az a kép alakul ki a magyar egyházakról, hogy csak ők voltak jellemteleneek. Harmadik érv prakticista szemléletnek álcázza magát: a múlt feszegetése felesleges, inkább az erőket a jelen és a jövő számtalan megoldatlan kérdésének megválaszolására kellene összpontosítani.
- **EZZEL SZEMBEN**
- --- A keresztyén egyház egészséges működésének egyik alapvető kritériuma a folyamatos önvizsgálat, bűnvallás, bűnbánat, ami nélkül nincs feloldozás, megbocsátás, megtisztulás.
- --- **Társadalmi szempontból a jövő alapja mindig a múltra épül. Hazug múltra csak hazug jövő épülhet. Minél hamarabb tisztába tesszük a múltjukat, annál hatékonyabban tudnak a kelet-európai társadalmak a megújulás útjára lépni.**

11

„Vajon ordít-e a vadszamar a zöld fűvön...”

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

A könyvek beszerezhetők
www.varmegyeahaz.hu
internetes könyvesboltban

12